

სიტყვის მნიშვნელობის კვლევის მეთოდები

როგორც წინა თავში ვნახეთ, სიტყვის მნიშვნელობა აბსტრაქტულია, იგი დაკავშირებულია სამყაროს შემეცნების პროცესთან. შემეცნების პროცესი მოიცავს როგორც გრძნობადი აღქმის ეტაპს, ისე აბსტრაქტული, ლოგიკური შემეცნების ეტაპს, რომელიც ახდენს ადამიანის გრძნობათა ორგანოების მიერ აღქმული სამყაროს განზოგადებას.

სიტყვის აბსტრაქტული მნიშვნელობის აღსაწერად ლექსიკოგრაფს ხელთ აქვს მხოლოდ კონკრეტული წინადადებები, კონკრეტული გამონათქვამები, რომლებშიც ესა თუ ის სიტყვაა გამოყენებული. ლადისლავ ზგუსტა, ჩეხი წარმოშობის ამერიკელი ლექსიკოგრაფი და ლექსიკოგრაფიის თეორეტიკოსი, სრულიად სამართლიანად მიიჩნევს ამ ფაქტს ლექსიკოგრაფის ერთ-ერთ სირთულედ, კერძოდ ლექსიკოგრაფმა უნდა აღწეროს სიტყვის აბსტრაქტული მნიშვნელობა ენის სისტემურ დონეზე, მას კი ხელი მიუწვდება მხოლოდ კონკრეტულ გამონათქვამებზე მეტყველებაში.

როგორ უნდა აღიწეროს ქართული სიტყვის **გული** მნიშვნელობა?

ამისათვის უნდა შეგროვდეს ის კონტექსტები, ფრაზები, წინადადებები, რომლებშიც მოცემული ქართული სიტყვაა გამოყენებული.

მაგ.:

1. კაკლის გული, თესლის გული, კვერცხის გული
2. ქადის გული
3. თბილისი – საქართველოს გულია
4. იგი გადაეშვა ზღვის გულში
5. გიორგიმ ვერ დაუდო გული სამუშაოს
6. მეგობრების დანახვაზე ნიკას გული მიეცა
7. ამაყი გული აქვს, ჩვილი გული აქვს, კეთილი გული აქვს

8. გული გაუტყდა, გული დაეჩაგრა, გული მოუკვდა
9. გულის რვიანი, გულის ტუზი
და ა.შ.

ამგვარი კონტექსტების ანალიზის გარეშე, შეუძლებელია გამოვყოთ სიტყვა გულის ისეთი მნიშვნელობები, როგორცაა:

1. ქერქში ან ნაჭუჭში მოქცეული ნაყოფის შიგნითა ნაწილი (კაკლის გული, თესლის გული, კვერცხის გული)
2. ნამცხვრის შიგთავსი (ქადის გული)
3. რაიმეს ყველაზე მნიშვნელოვანი ადგილი, ცენტრი (თბილისი – საქართველოს გულია)
4. რაიმეს შუა ადგილი (იგი გადაეშვა ზღვის გულში)
5. ყურადღება (გიორგიმ ვერ დაუდო გული სამუშაოს)
6. სითამამე (მეგობრების დანახვაზე ნიკას გული მიეცა)
7. ადამიანის შინაგანი სამყარო, მისი ფსიქოლოგიური თვისებების ერთობლიობა (ამაყი გული აქვს, ჩვილი გული აქვს, კეთილი გული აქვს)
8. გრძნობები, ემოციები (გული გაუტყდა, გული დაეჩაგრა, გული მოუკვდა)
9. ბანქოს ერთ-ერთი სახეობა (გულის რვიანი, გულის ტუზი)
და ა.შ.

სიტყვა ფაქიზის მნიშვნელობების დასადგენად საჭიროა სხვადასხვა კონტექსტების შეკრება, რომლებშიც მოცემული სიტყვაა გამოყენებული. მაგ.:

1. ფაქიზი გრძნობა, ფაქიზი დამოკიდებულება
2. ფაქიზი სულის ადამიანი
3. ეს საკმაოდ ძნელი და თავისებურად ფაქიზი საკითხია. ვინაიდან ფაქიზი საქმეა, გადამწყვეტი სიტყვა დიპლომატებმა უნდა თქვან. ფრთხილი და ფაქიზი თემაა
4. ფაქიზი მჭამელი
5. ფაქიზი მიდგომა, ფაქიზი ანალიზი

და სხვა.

აღნიშნული კონტექსტების ანალიზი საშუალებას გვაძლევს აღვწეროთ სიტყვა ფაქიზის შემდეგი მნიშვნელობები:

1. **სპეტაკი, უმწიკვლო** (ფაქიზი გრძნობა, ფაქიზი დამოკიდებულება)
2. **დახვეწილი, ნატიფი** (ფაქიზი სულის ადამიანი)
3. **საფრთხილო; დელიკატური, საჩოთირო** (ეს საკმაოდ ძნელი და თავისებურად ფაქიზი საკითხია. ვინაიდან ფაქიზი საქმეა, გადამწყვეტი სიტყვა დიპლომატებმა უნდა თქვან. ფრთხილი და ფაქიზი თემაა)
4. **აზიზი** (ფაქიზი მჭამელი)
5. **ფრთხილი; საგულდაგულო** (ფაქიზი მიდგომა, ფაქიზი ანალიზი)

და სხვა.

ამა თუ იმ სიტყვის გამოყენების კონტექსტების ერთობლიობას **სიტყვის სიმფონიას** ან **კონკორდანსს** ვუწოდებთ. **კორპუსი** კი ეწოდება ამა თუ იმ ენის სიტყვებისათვის შეკრებილი კონტექსტების ერთობლიობას. რაც უფრო მეტი საილუსტრაციო ფრაზა და წინადადებაა შეკრებილი ამა თუ იმ სიტყვის მნიშვნელობის (მნიშვნელობების) დასადგენად, მით უფრო ობიექტურია ლექსიკოგრაფის მიერ აღწერილი სიტყვის მნიშვნელობა. სწორედ ამიტომ, ლექსიკოგრაფი ცდილობს რაც შეიძლება სრულად შეაგროვოს ამა თუ იმ სიტყვის კონკორდანსი. ძნელი წარმოსადგენი არ უნდა იყოს რა მასშტაბის სამუშაოები უძღვის წინ დიდი განმარტებითი ლექსიკონების შექმნას, რადგან სწორედ დიდ განმარტებით ლექსიკონებშია აღწერილი სრულად მოცემული ენის სიტყვათა მნიშვნელობები. ამ ტიპის ლექსიკონებში შესული ყოველი სიტყვისათვის იქმნება კონკორდანსი, მთელი განმარტებითი ლექსიკონისათვის კი იქმნება ვრცელი კორპუსი, რომლის ანალიზსაც ეფუძნება სიტყვების მნიშვნელობების აღწერა ენის სისტემურ დონეზე. ასეთი გამოწვლილვითი ანალიზის ჩატარება განმარტებით ლექსიკონზე მუშაობისას აუცილებელია იმის გამო, რომ განმარტებითი ლექსიკონების დეფინიციებში აისახოს ენობრივი ნორმის გამოყენების სოციალური

გამოცდილება, დაფიქსირდეს ამა თუ იმ ენის მატარებლების კოლექტიური წარმოდგენა სიტყვის მნიშვნელობაზე, განზოგადდეს მრავალი თაობის ცოდნა და გამოცდილება, რაც უკუფენილია ენაში. სწორედ ამგვარი მეთოდით მუშაობის შედეგია ის, რომ განმარტებითი ლექსიკონის ავტორი “თავისი სახელით არ გვესაუბრება”. იგი ერთგვარი შუამავალია საზოგადოებასა – მოცემული ენის კოლექტიურ მატარებელსა და იმ პირს შორის, რომელიც ლექსიკონს მიმართავს ინფორმაციისათვის

ინგლისური ლექსიკოგრაფიის ისტორიაში ერთ-ერთ გამორჩეულ ფიგურად მე-18 საუკუნის ლექსიკოგრაფი სემიუელ ჯონსონი მიიჩნევა, რადგან სწორედ მან დაუდო სათავე ლექსიკონის შედგენისას ვრცელი ტექსტური კორპუსის შექმნასა და გამოყენებას. „ინგლისური ენის განმარტებითი ლექსიკონისათვის“ ჯონსონმა დაამუშავა 500 ლიტერატურული წყარო, საიდანაც 250 000 საილუსტრაციო ფრაზა და წინადადება შეარჩია, თავად ლექსიკონში კი 110 000 საილუსტრაციო ფრაზა შეიტანა.

მე-19 საუკუნეში დიდი ოქსფორდის ლექსიკონის (OED – Oxford English Dictionary on Historical Principles) შემოქმედებითმა გუნდმა ლექსიკონის ცნება უპრეცედენტო სიმაღლემდე აიყვანა და მეცნიერულ ლექსიკოგრაფიას ჩაუყარა მკვიდრი საფუძველი. ამ ლექსიკონისათვის ათმილიონიანი კორპუსი შეიქმნა, რომელმაც 5 000 წყარო და 7 საუკუნე მოიცვა, ხოლო თავად ლექსიკონში ორ მილიონზე მეტი საილუსტრაციო ფრაზა და წინადადება შევიდა.

ასეთი ტექსტური კორპუსი შეიქმნა ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონისთვისაც, რომელიც 8 ტომს მოიცავს და რომელიც გასული საუკუნის 50-იან - 60-იან წლებში შეიქმნა ენათმეცნიერების ინსტიტუტში არნოლდ ჩიქობავას ხელმძღვანელობით.

სიტყვის მნიშვნელობის კვლევის ამ მეთოდს ეწოდება **კონტექსტუალური ანალიზის მეთოდი**. ეს მეთოდი ითვალისწინებს სიტყვის გამოყენების კონტექსტების მაქსიმალურად სრულად შეკრებას და მათი ანალიზის საფუძველზე სიტყვის

განზოგადებული მნიშვნელობის (მნიშვნელობების) გამოყვანას ენის სისტემურ დონეზე.

ელექტრონული კორპუსები

მე-18 - მე-19 საუკუნეების ტექსტური კორპუსები მე-20 საუკუნეში ჩაანაცვლა ელექტრონულმა კორპუსებმა.

გასული საუკუნის 70-იანი წლებიდან, კომპიუტერმა და კომპიუტერიზებული რესურსების შექმნამ გადატრიალება მოახდინა ლექსიკოგრაფიაში. საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით შესაძლებელი გახდა ლიტერატურული, სამეცნიერო, პრესის და სხვა ტექსტების ციფრულ ფორმატში გადაყვანა და მრავალმილიონიანი ერთეულების შემცველი ელექტრონული ბაზების შექმნა. ამგვარმა რესურსებმა სრულიად ახალი შესაძლებლობები შექმნა ენების კვლევისათვის. ერთი მხრივ, დაჩქარდა ლექსიკოგრაფიული მასალის მოძიების პროცესი, მეორე მხრივ კი სიტყვის მნიშვნელობის აღწერა უფრო ობიექტური გახდა.

„... უკვე მრავლად არის იმის დამამტკიცებელი საბუთი, რომ არსებობს მნიშვნელოვანი ენობრივი ფაქტები, რომლებიც არაერთი საუკუნის განმავლობაში ენის კვლევის მიუხედავად, არსად არ არის რეგისტრირებული ... მეორე მხრივ, ენობრივი მოვლენები, რომლებსაც რეგულარულად გვთავაზობენ, როგორც ინგლისური ენის ფუნქციონირების ნორმას, ფაქტობრივი მონაცემებით არასაკმარისად დასტურდება“, წერდა 1985 წელს ჯონ სინკლერი, კორპუსული ლინგვისტიკის ერთ-ერთი პიონერი დიდ ბრიტანეთში.

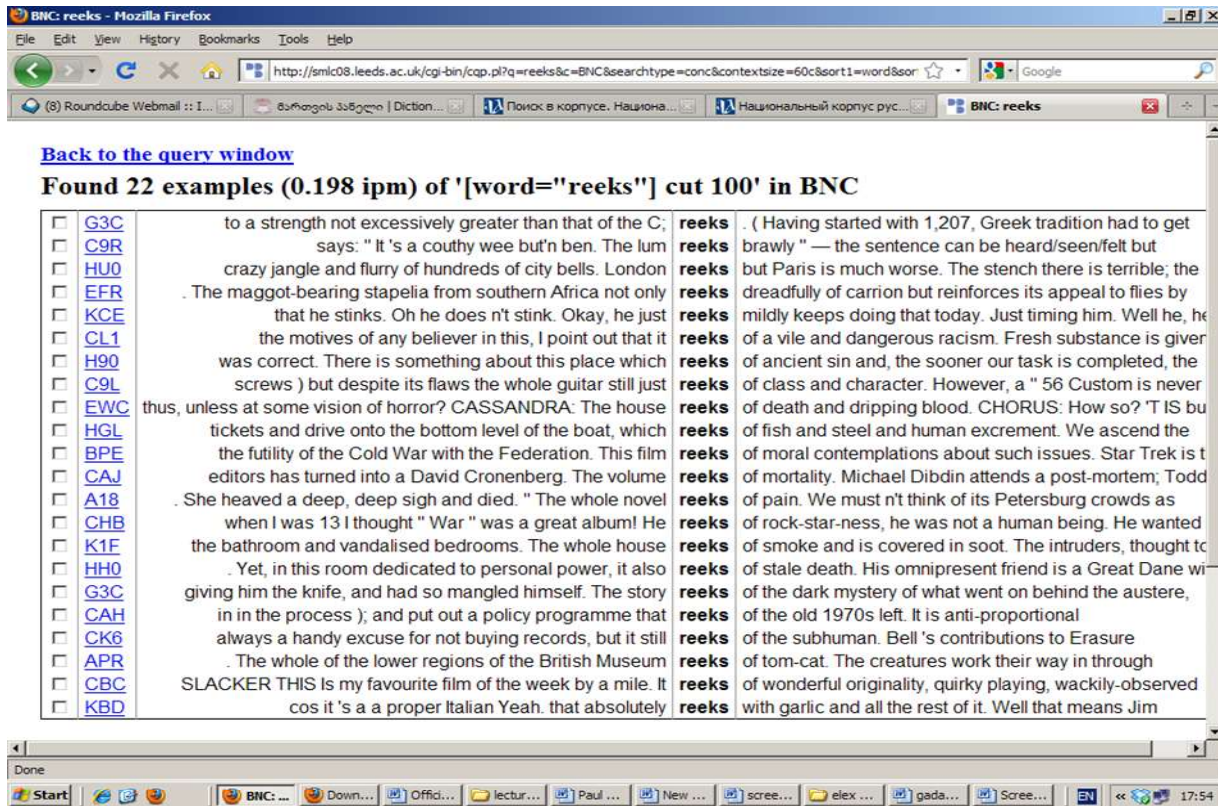
იმ ფაქტის აღმოჩენამ, რომ ელექტრონული კორპუსების მეშვეობით ვლინდებოდა ისეთი ენობრივი ფაქტები, რომლებიც ადრე არსად არ იყო დოკუმენტირებული, ან პირიქით, ნორმად მიჩნეული ენობრივი მოდელები დიდი კორპუსების ბაზაზე სათანადოდ არ დასტურდებოდა, დიდი ინტერესი აღძრა ამგვარი რესურსებისადმი და გამოიწვია თავდაპირველი ელექტრონული კორპუსების არნახული ზრდა.

ინგლისური ტექსტის ბირმინგემის კოლეჯია, რომელიც 1980 წლისათვის 20 მილიონ სიტყვას მოიცავდა, 1990 წლისათვის 320 მილიონ სიტყვამდე გაიზარდა.

პირველი კომპიუტერული კორპუსი, ე.წ. ბრაუნის კორპუსი, აშშ-ში შეიქმნა (აშშ, ბრაუნის უნივერსიტეტი). მისი შემქმნელების, კორპუსის ლინგვისტიკის პიონერების ბ. ნელსონ ფრენსისისა და ჰენრი კუჩერას ნაშრომებმა გზა გაუხსნა და მაგალითი მისცა ელექტრონული კორპუსის სხვა შემქმნელებს.

ბრაუნის კორპუსის უშუალო მემკვიდრეა ლანკასტერ-ოსლო-ბერგენის კორპუსი (LOB) – ბრაუნის კორპუსის „ბრიტანული ასლი“, რომლის შექმნის ინიციატივა ეკუთვნის ჯეფრი ლიჩს. ამას მოჰყვა BNC – ბრიტანული ნაციონალური კორპუსი (იხ. სურათი 1), ბრიტანული კორპუსის მაგალითზე შეიქმნა ამერიკული ნაციონალური კორპუსი (ANC), რომელიც ეყრდნობა ლინგვისტური მონაცემების კონსორციუმის (LDC) მასალებს და ა.შ.

ინგლისურენოვანი კორპუსების პარალელურად ევროპისა და აზიის მრავალ ენაზე შეიქმნა სხვადასხვა მოცულობისა და სპეციფიკის კორპუსები.

სურათი 1. ბრიტანული ნაციონალური კორპუსი.

პირველი კომპიუტერული რესურსები ეპოქალური მნიშვნელობის აღმოჩენად იქცა, რამაც განსაზღვრა ელექტრონული კორპუსების სწრაფი განვითარება და მათი ძირითად წყაროებად გამოყენება ლექსიკონების შექმნის პროცესში. მართლაც, თუკი შევადარებთ იმას, რომ ოქსფორდის დიდი ოცტომიანი ლექსიკონისთვის ათმილიონიანი კორპუსის შეგროვებას 10 წელი დასჭირდა, ძნელი წარმოსადგენი არ უნდა იყოს ის შესაძლებლობები, რასაც მრავალმილიონიანი ელექტრონული კორპუსები უქმნის ლექსიკოგრაფებს.

დღეისათვის უკვე არსებობს მრავალი ენის ნაციონალური კორპუსი. ნაციონალური/ეროვნული კორპუსი ეწოდება ელექტრონული ტექსტების ისეთ ერთობლიობას, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ ერთი რომელიმე კონკრეტული ენისთვის იქმნება. თანამედროვე კორპუსები რამდენიმე მილიარდ სიტყვაფორმას (ე.წ. ტოკენს) მოიცავს და აღჭურვილია მაღალტექნოლოგიური საძიებო და საანალიზო სისტემებით.

ერთენოვანი ელექტრონული კორპუსების კვალდაკვალ გაჩნდა ორენოვანი ელექტრონული კორპუსები: ტერმინოლოგიური ტექსტების პარალელური კორპუსები (იურიდიული, ტექნიკური, სამედიცინო და სხვა); მხატვრული ლიტერატურის პარალელური კორპუსები - გერმანულ-ინგლისური, ფრანგულ-გერმანული, იტალიურ-ინგლისური, ჩინურ-ინგლისური, ჩინურ-ფრანგული და ა.შ.

ქართული ენისათვის შექმნილია რამდენიმე კორპუსი, რომლებიც გაერთიანებული ქართული ენის ნაციონალურ კორპუსში. აღნიშნული კორპუსი განთავსებულია ინტერნეტში მისამართზე: <http://gnc.gov.ge/gnc/page>

თსუ ლექსიკოგრაფიის ცენტრმა შექმნა ინგლისურ-ქართული პარალელური კორპუსი, რომელიც დღეისათვის შედგება სამეცნიერო და მხატვრული ლიტერატურის ქვეკორპუსებისაგან და 2.6 მილიონ სიტყვაფორმას მოიცავს. პარალელური კორპუსი განთავსებულია ინტერნეტში მისამართზე: <https://corp.dict.ge/>

(ელექტრონული კორპუსების შესახებ უფრო ვრცლად შეგიძლიათ წაიკითხოთ შემდეგ ბმულზე: <https://margaliti.com/members2/corpuslinguistics.pdf>).

სიტყვის მნიშვნელობის კვლევა ელექტრონული კორპუსების გამოყენებით

ელექტრონული კორპუსების გამოყენებით სიტყვის მნიშვნელობის კვლევა უფრო ობიექტური გახდა, რადგან იგი არა მხოლოდ ამომწურავ ემპირიულ მასალას აწვდის ლექსიკოგრაფს, არამედ საშუალებას აძლევს გამოიკვლიოს ცალკეული სიტყვის ან მნიშვნელობის სიხშირული მონაცემები და ლექსიკონში შეიტანოს უფრო ხშირი, და შესაბამისად, ტიპური კონტექსტები.

როგორც ჯონ სინკლერმა სამართლიანად აღნიშნა ზემოთ მოყვანილ ციტატაში, კორპუსული მონაცემების გამოყენება მნიშვნელოვნად ცვლის სიტყვის მნიშვნელობის აღწერას და, ხშირ შემთხვევაში, საკმაოდ განსხვავებულ სურათს გვაძლევს ტექსტური კორპუსის ბაზაზე შექმნილი სალექსიკონო სიტყვა-სტატიისგან.

საილუსტრაციოდ განვიხილოთ სიტყვა-სტატია **ხისტი** ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონიდან (ქეგლი) და შევადაროთ იგი კორპუსული მასალის საფუძველზე შექმნილ სიტყვა-სტატიას.

ხისტი - ქეგლიდან

ხისტ-ი (ხისტისა) ხეშეში, ხმელი, ხამი. *ქათმის ბუმბული ხარისხით ბატისა და იხვის ბუმბულზე დაბლა დგას, ვინაიდან ის მძიმეა, უხეშია და უფრო ხისტია («მეფრინველ.»).* ◇ **ხისტი წყალი** *ქიმ.* კირიანი მარილებით მდიდარი წყალი; ხამი წყალი.

როგორც ვხედავთ, ქეგლის მიხედვით სიტყვას **ხისტი** აქვს ერთი მნიშვნელობა: „ხეშეში, ხმელი, ხამი“.

ქართული ენის ეროვნული კორპუსი გვაწვდის აღნიშნული სიტყვის შემდეგ ძირითად კონტექსტებს:

ხისტი დამოკიდებულება. ხისტი ხასიათი. ხისტი მიდგომა. ხისტი პოზიცია. ხისტი ორთაბრძოლა. ხისტი ფეხბურთი. ხისტი პოლიტიკა. ხისტი კანონი. ხისტი ნორმები.

ხისტი პოლიტიკოსი. ხისტი ღერო. ხისტი მოდელი. ხისტი ჯავშანფილა. ხისტი საბურავი. ხისტი ძარა. ხისტი სისტემა. ხისტი ბუმბული, ხისტი წყალი.

ამ კონტექსტების ანალიზის საფუძველზე ხისტის სალექსიკონო სიტყვა-სტატია ასე გამოიყურება:

1. არადამთმობი, არადამყოლი; უკომპრომისო. ხისტი დამოკიდებულება. ხისტი ხასიათი. ხისტი მიდგომა. ხისტი პოზიცია. ხისტი ორთაბრძოლა. ხისტი ფეხბურთი.

2. მოუქნელი, მკაცრი. ხისტი პოლიტიკა. ხისტი კანონი. ხისტი ნორმები. ხისტი პოლიტიკოსი. ხისტი სისტემა.

3. მაგარი, არადრეკადი; ულუნველი. ხისტი ღერო. ხისტი მოდელი. ხისტი ჯავშანფილა. ხისტი საბურავი. ხისტი ძარა.

4. ხეშეში, ხმელი, ხამი. ხისტი ბუმბული. ხისტი წყალი.

განვიხილოთ კიდევ ერთი მაგალითი:

ქეგლი, ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი ასე აღწერს სახელზმნის „გამოყვანა“ პოლისემიურ მნიშვნელობებს.

გამოყვანა - სახელი გამოიყვანს ზმნის მოქმედებისა.

1. შიგნიდან გარეთ წამოყვანა. ბიჭები მეორე ცხენის გამოყვანას შეუდგნენ (ნ. ლორთქ.).

2. გადატ. დატოვებინება (რაიმესი); თავის დანებებინება (რაიმესთვის). გამგეობის შემადგენლობიდან წევრის გამოყვანა. სკოლიდან ბავშვის გამოყვანა. ფიგურ. ხალხის სილარიბიდან გამოყვანა და სწავლა და ცოდნა ისე არიან ერთმანეთთან დაკავშირებულნი, რომ იმათ უერთმანეთოდ მნიშვნელობა არა აქვთ (ილია).

3. საბრძოლველად, საასპარეზოდ თავის მოყრა; ვინმეს წინააღმდეგ წა'მოყვანა (ჯარისა, ხალხისა...). ლაშქრის გამოყვანა.

4. გამოტანა (დასკვნისა...), დადგენა. [ამ] საბუთიდან მეორე დასკვნის გამოყვანაც შეიძლება (ილია).

5. გამოსახვა, გამოკვეთა. სახეების (ჩუქურთმების) გამოყვანა (ქვაზე, ხეზე...). – ათანასეს... დაესწავლა ქალაქდზე თავისი სახელისა და გვარის გამოყვანა (ე. ნინოშ.).

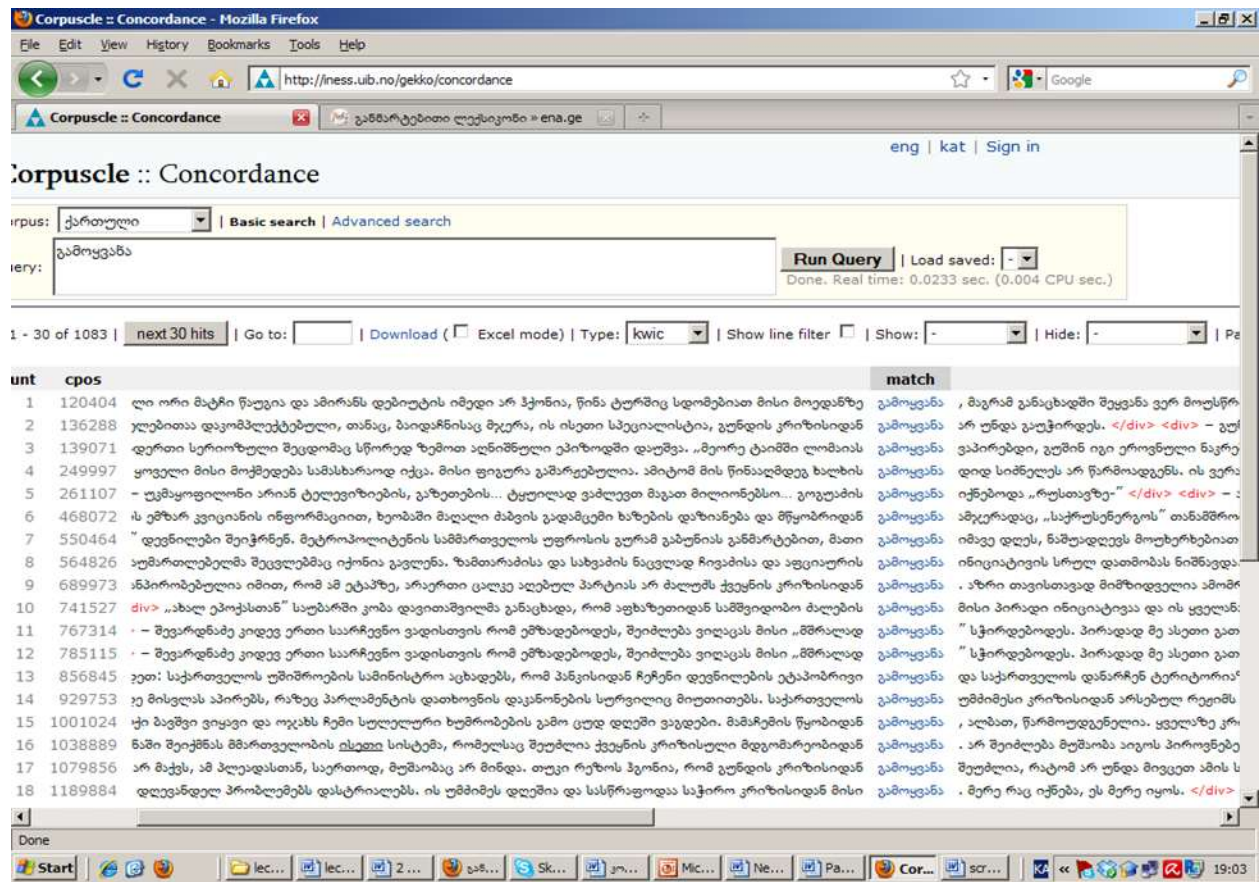
6. სპეც. ამოხსნა, გამოანგარიშება. [ბიჭს] მეოთხეკლასელთა ამოცანების გამოყვანა შეეძლო (რ. თვარ.).

7. გაყვანა, გაჭრა, გაკეთება, გამართვა, მოწყობა (იქიდან აქეთ). დასრულდა... ერთი კილომეტრის მანძილიდან სასმელი წყლის გამოყვანა («პირველი»). მიმდინარეობს რუსთაველის გამზირიდან [ბიბლიოთეკამდე] გაზის მილების გამოყვანა («თავისუფ.»).

8. გადატ. გაწვრთნა, გამოზრდა, გაწაფვა; დასპეციალება. ხელოსნად გამოყვანა. – შვილის კაცად გამოყვანა უწმინდესი... ვალია მშობლებისა (ილია).

9. გარკვეული წესით, ტექნოლოგიით დამზადება, გაკეთება (შაშხისა...).

ქართული ენის ეროვნული კორპუსი ბევრად მეტ და მრავალფეროვან კონტექსტებს გვაწვდის აღნიშნული სიტყვის შესახებ. შესაბამისად, კორპუსული მასალის ანალიზის საფუძველზე შემდეგი დამატებითი მნიშვნელობები იკვეთება:

სურათი 2. ქართული ენის ეროვნული კორპუსი.

1. წინა ტურშიც სდომებიათ მისი [მოთამაშის] მოედანზე გამოყვანა, მაგრამ განაცხადში შეყვანა ვერ მოუსწრაიათ

გამოცდილი სპორტსმენების დახმარებით მათი მომზადება და შეჯიბრებაზე [გამოყვანა](#)
მეორე ტაიმში ლომაიას [გამოყვანას](#) ვაპირებდი, გუშინ იგი ეროვნული ნაკრებიდან დაგვიბრუნეს
აქედან გამომდინარე, ვფიქრობთ, მისი ნაკრებში [გამოყვანა](#) შეცდომაა

მნიშვნელობა - [ასპარეზობაში ჩართვა]

2. ის ისეთი სპეციალისტია, გუნდის კრიზისიდან [გამოყვანა](#) არ უნდა გაუჭირდეს.
ცალკე აღებულ პარტიას არ ძალუძს ქვეყნის კრიზისიდან [გამოყვანა](#)
საქართველოს [გამოყვანა](#) უმძიმესი კრიზისიდან
სხვანაირად წარმოუდგენელია ქვეყნის [გამოყვანა](#) არსებული უმძიმესი
მდგომარეობიდან
უნდა მოხდეს მცირე ბიზნესის მძიმე ვითარებიდან [გამოყვანა](#)

მნიშვნელობა - [კრიზისის, სირთულის და მისთ. დაძლევაში, გადალახვაში ხელის შეწყობა; თავის დაღწევის (კრიზისისთვის, სირთულისთვის და მისთ.)]

3. ამიტომ მის წინააღმდეგ ხალხის [გამოყვანა](#) დიდ სიძნელეს არ წარმოადგენს.
საგანგებო მდგომარეობის შემთხვევაში 600 ათასიანი არმიის [გამოყვანა](#) შეუძლია.
რომ დასჭირდეს სამშობლოს, რამდენი კაცის [გამოყვანა](#) შეგიძლიათ
10 სახანძრო მანქანის [გამოყვანა](#) კი მხოლოდ იმ მიზეზით გახდა საჭირო, რომ ქუჩა
საკმაოდ მჭიდროდ არის დასახლებული ...

მნიშვნელობა - [შეკრება, თავის მოყრა (ვინმეს წინააღმდეგ, ამა თუ იმ მიზნით)]

4. ტყუილად ვაძლევთ მაგათ მილიონებსო... გოგუაძის [გამოყვანა](#) იქნებოდა
„რუსთავზე“-ო
პირველი არხის ხელმძღვანელობას ჩემი ეთერში [გამოყვანა](#) აუკრძალოს

მნიშვნელობა - [ჩვენება, ეთერის დათმობა]

5. აფხაზეთიდან სამშვიდობო ძალების [გამოყვანა](#) მისი პირადი ინიციატივას
პანკისიდან ჩეჩენი დევნილების ეტაპობრივი [გამოყვანა](#) და საქართველოს დანარჩენ
ტერიტორიაზე განლაგება
დევნილების [გამოყვანა](#) შენობიდან ვაკე-საბურთალოს რაიონული პოლიციის
მეშვეობით მოხერხდა.
საქართველოს დსთ-დან [გამოყვანა](#)
მოხდა მგ ზავრთა ევაკუაცია და მათი გვირაბებიდან [გამოყვანა](#)

მნიშვნელობა - [ტერიტორიის, ქვეყნის და სხვ. დატოვებინება]

6. ამ კულტურების ლაბორატორიულ პირობებში გამოყვანა

მნიშვნელობა - [გამოზრდა, კულტივირება]

7. მიმართვის ავტორის კომისიიდან გამოყვანა
ბავშვის სკოლიდან გამოყვანა

მნიშვნელობა - [რაიმესთვის თავის დანებებინება]

8. სოხუმის იზოლატორიდან სამი ქართველი პარტიზანის გამოყვანა მანამდე ვერ მოხერხდება, ვიდრე ამ პროცესში თავად არ ჩაერთვება საჭიროა მოხდეს დაწესებულებათა ადმინისტრაციების დაქვემდებარებიდან გამოყვანა ქვეყნის გამოყვანა რუსეთის გავლენის სფეროდან

მნიშვნელობა - [განთავისუფლება]

სიტყვის მნიშვნელობის კორპუსულმა კვლევამ განავითარა კონტექსტუალური კვლევის მეთოდი და უფრო სრულყოფილი გახდა ემპირიული მასალის მოძიება, რის შედეგადაც მაქსიმალურად ობიექტური გახდა სიტყვის მნიშვნელობის შესწავლა და აღწერა ენის სისტემურ დონეზე განმარტებით ლექსიკონებში.

უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. სიტყვის მნიშვნელობა აბსტრაქტულია თუ კონკრეტული?
2. რასთან არის დაკავშირებული სიტყვის მნიშვნელობა?
3. რა მასალა აქვს ხელთ ლექსიკოგრაფს სიტყვის მნიშვნელობის აღსაწერად? ამგვარი მასალით ოპერირებისას წამოჭრილ რა სირთულეს უსვამდა ხაზს ჩეხური წარმოშობის ამერიკელი ლექსიკოგრაფი ლადისლავ ზგუსტა?
3. რა ენობრივი კონტექსტები და ფრაზები გვეხმარება, მაგალითად, ქართული სიტყვა „გულის“ მნიშვნელობათა გამოსავლენად?

4. შესაძლებელია თუ არა სიტყვის კონტექსტუალური ანალიზის საფუძველზე ისეთი მნიშვნელობების აღმოჩენა, რომლებიც ავტორიტეტულ ლექსიკონებში მოყვანილი არ არის?
5. რა ეწოდება სიტყვის გამოყენების კონტექსტების ერთობლიობას?
6. რა არის კორპუსი?
7. რატომ არის მნიშვნელოვანი ლექსიკოგრაფისთვის ლექსიკონში შესატანი ამა თუ იმ სიტყვის სრული კონკორდანსის შეგროვება?
8. ვინ იყო მე-18 საუკუნეში მოღვაწე ინგლისელი ლექსიკოგრაფი, რომელმაც სათავე დაუდო ლექსიკონის შედგენისას ვრცელი ტექსტური კორპუსების გამოყენებას?
9. რა სახის მასალა იქნა გამოყენებული მე-19 საუკუნეში ოქსფორდის დიდი ლექსიკონის (OED – Oxford English Dictionary on Historical Principles) შესაქმნელად?
10. რა მეთოდი იქნა გამოყენებული საქართველოში მეოცე საუკუნის 50-60-იან წლებში არნოლდ ჩიქობავას ხელმძღვანელობით გამოცემული ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის (ქეგლ) შესაქმნელად?
11. როდის გამოჩნდა პირველად ელექტრონული კორპუსები და რა არის, როგორც ასეთი, ელექტრონული კორპუსი?
12. ინგლისური ენის რომელი ძირითადი ელექტრონული კორპუსებია თქვენთვის ცნობილი?
13. კორპუსების ბაზაზე ლექსიკის ანალიზის შედეგად გამოვლენილი რა საინტერესო გარემოება აღნიშნა ჯონ სინკლერმა?
14. რა უპირატესობა აქვს სიტყვის მნიშვნელობის კომპიუტერიზებულ კვლევას ელექტრონული კორპუსების გამოყენებით?
15. სიტყვა „ხისტის“ რა დამატებითი, თანამედროვე მნიშვნელობები გამოიყოფა ამ სიტყვის „ქართული ენის ეროვნულ კორპუსში“ დადასტურებული კონტექსტების ანალიზის საფუძველზე?